

SINGAPURNING XALQARO SAVDODAGI SOLIQ NAZORATI TAJRIBASI

Saidova O'g'iloy Rustamjon qizi
TDIU tayanch doktoranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada tez sur'atlarda rivojlanayotgan davlatlardan biri Singapurning xalqaro savdo operatsiyalaridagi soliqqa tortish mexanizmi ko'rib chiqiladi. Undagi o'ziga xos jihatlari, soliqqa tortish tamoyillariga batfasil to'xtalib o'tilgan.

Kalit so'zlar. Xalqaro savdo, soliq, qat'iy stavka, advalor stavka, eksport, import, bojxona boji, aksiz solig'i.

Kirish

Bugungi shiddat bilan rivojlanayotgan davrda har bir davlat o'z iqtisodiyotini gullab-yashnashi uchun harakat qiladi. Ushbu maqsadga erishishda mamlakatning tashqi savdo munosabatlarining qay darajada rivojlanganligi juda muhim hisoblanadi. O'z navbatida, xalqaro savdoning rivojida soliqlarning o'rnini beqiyosdir. Chunki eksport-import operatsiyalarining soliqqa tortilishi darajasi mamlakat tashqi savdosiga ta'sir qiluvchi omil hisoblanadi. Shu o'rinda dunyoda tashqi savdo operatsiyalari bo'yicha yetakchi o'rinlarda turadigan Singapurning xalqaro savdodagi soliqlarini ko'rib chiqamiz. Ma'lumot sifatida shuni aytish mumkinki, Singapur eksport bo'yicha 19, import bo'yicha 16 o'rinni egallaydi.

Singapur odatda erkin port va ochiq iqtisodiyotdir. Singapurga import qilinadigan tovarlarning 99% dan ortig'i mamlakatga bojsiz kiradi. Ijtimoiy va/yoki ekologik sabablarga ko'ra Singapur distillangan spirtli ichimliklar va sharob, tamaki mahsulotlari, avtotransport vositalari va neft mahsulotlariga yuqori aksiz solig'i soladi.

Singapurda 7% lik tovar va xizmatlar solig'ini undiradi. Boj to'lanadigan tovarlar uchun tovar va xizmatlar solig'i bo'yicha soliqqa tortiladigan baza narx, sug'urta va yuk qiymatiga barcha bojlar va boshqa to'lovlar qo'shilgan holda hisoblanadi. Agar tovarlarga boj to'lanadigan bo'lsa, tovar va xizmatlar uchun soliq yig'imga bilan bir vaqtda olinadi.

Kompaniyalar Singapurga olib kiriladigan barcha tovarlar uchun ichki deklaratsiya qilishlari kerak. Barcha importlar import ruxsatnomasini talab qiladi, bu ko'pchilik tovarlar uchun statistik talab bo'lishiga qaramasdan.

Singapurda 295 AQSh dollaridan past bo'lgan savdo namunalari import qilish boji va/yoki tovar va xizmatlar solig'i to'lanishi shart emas. Bundan tashqari, ularni olib kirish uchun ruxsat talab qilinmaydi. Ba'zi savdo namunalari (alkogolli ichimliklar va tamaki mahsulotlari bundan mustasno) quyidagi maqsadlarda olib kirilishi mumkin: faqat chet eldan yetkazib beriladigan tovarlarga buyurtmalar olish maqsadida; nusxa

ko'chirish maqsadida ishlab chiqaruvchi tomonidan yoki chet eldan buyurtmalarni bajarish uchun bunday mahsulotlarni ishlab chiqarishga imkon berish uchun Singapurdagi ishlab chiqaruvchilarga Singapurda namoyish qilish uchun; va Singapurda bunday mahsulotlarni ishlab chiqarishdan oldin sinov yoki tajriba uchun.

Umuman olganda, hukumat sog'liq, xavfsizlik, xavfsizlik va ijtimoiy odob-axloqqa tahdid soladigan deb belgilagan tovarlarning importi nazorat qilinadi.

Kompaniyalar tovarlarni Singapurdan eksport qilish yoki qayta eksport qilish uchun tashqi deklaratsiya qilishlari kerak. Tanlangan mahsulotlar Singapurdan eksport qilinadigan tovarlar ustidan nazoratdan o'tkaziladi. Kauchuk, yog'och, granit, sun'iy yo'ldosh antennalari va qabul qiluvchilar, xlorftorokarbonlar kabi mahsulotlar eksport nazorati va litsenziyalanishidan o'tkaziladi. Eksport nazorati ostidagi tovarlar eksport qilinishidan oldin tegishli davlat organlari tomonidan tasdiqlanishi yoki litsenziyalanishi kerak.

Singapurda bojxona maqsadlari uchun baholash Bojxona baholash kodeksiga asoslanadi. Bojxona qiymatining asosiy asosi import qilinadigan tovarlarning Singapurga eksport qilish uchun sotilgandagi muomala qiymati hisoblanadi. Tovarlar bojga tortiladigan bo'lsa, advalor yoki maxsus stavkalar qo'llanilishi mumkin. Ko'pincha qo'llaniladigan advalor stavkasi import qilinadigan tovarlarning bojxona qiymatining ma'lum bir foizini ifodalaydi. Qat'iy stavka - bu boshqa miqdorning og'irlik birligi uchun belgilangan miqdor.

Xarajatlar, sug'urta, yuk, tashish to'lovlari va tovarlarni sotish va yetkazib berish bilan bog'liq barcha boshqa to'lovlar bojni hisoblashda hisobga olinadi. Eksport qiluvchilar tovarlarning deklaratsiyalangan qiymatlari kam baholanmaganligini isbotlashi kerak yoki Bojxona va Aksiz departamenti deklaratsiyalangan qiymatlarni oshirishi imkoniyatiga ega. Bojdan qochishga uringan savdogarlarga qattiq jazo qo'llanilishi mumkin.

Singapurda ishlab chiqarilgan yoki Singapurga import qilingan barcha tovarlar bojxona boji yoki aksiz boji to'lashga baza bo'lib xizmat qiladi. Bojxona boji Singapurga import qilingan tovarlar uchun undiriladigan yig'im hisoblanadi. Aksiz boji nafaqat Singapurda ishlab chiqarilgan, balki Singapurga import qilingan tovarlar uchun undiriladigan yig'im hisoblanadi. Barcha yig'implar advalor yoki maxsus belgilangan stavkada hisoblanadi. Advalor stavka deyilganda, tovarning bojxona qiymatining ma'lum bir foizi tushuniladi, masalan, bojxona qiymatining 15%. Maxsus belgilangan stavka esa, og'irlik yoki boshqa miqdoriy o'lchovning bir birligi uchun belgilanadi, misol uchun: 1 kilogrammga 46\$ va hokazo.

Singapurda soliqqa tortiladigan tovarlarni 4 guruhga ajaratish mumkin:

1. Zararli ichimliklar
2. Tamaki mahsulotlari
3. Transport vositalari

4. Benzin mahsulotlari va biodizel yonilg'isi

Bundan tashqari, Singapurda soliqqa tortilmaydigan tovarlar ham mavjud. Ularni Bojxona saytidan bilib olish mumkin.

Quyida esa, bojlar va soliqlarning hisoblanishi haqida gaplashib o'tamiz.

1. Zararli ichimliklar

a) alkogol mahsulotlari uchun boj to'lovlari 1 litr alkogol uchun belgilangan.

To'lanadigan soliq/boj = Litrdagi miqdori * bojxona yoki aksiz boji stavkasi * alkogol kuchlilik foizi.

b) boj qiymati bojga tortilayotgan kontentning hajmi yoki og'irligiga nisbatan olinadigan alkogol mahsulotlari uchun:

To'lanadigan bojlar = tovarning umumiy miqdori (kg) * boj ko'rsatkichi

2. Tamaki mahsulotlari

a) sigaretalardan tashqari barcha tamaki mahsulotlari uchun:

To'lanadigan boj miqdori = Umumiy og'irlik (kg) * Aksiz solig'i

b) Sigaretalar

Undiriladigan soliq miqdori = sigareta donalarining umumiy soni * har bir donasining og'irligi (og'irlik butun sonda olinadi) * aksiz solig'i ko'rsatkichi

3. Transport vositalari

Transport vositalari uchun bojxona bojlari quyidagicha hisoblanadi:

To'lanadigan boj = Bojxona qiymati * Aksiz solig'i ko'rsatkichi

4. Benzin va biodizel mahsulotlari

a) Benzin mahsulotlari

To'lanadigan soliq miqdori = Umumiy hajm * Aksiz solig'i

b) Siqilgan gaz

Undiriladigan soliq = umumiy og'irlik * aksiz solig'i stavkasi

c) Biodizel aralashmasi

To'lanadigan soliq miqdori = dizel hajmi * aksiz solig'i stavkasi

Yuqoridagi tasniflanishi davlatimizning tashqi savdo operatsiyalaridagi soliq tortish elementlariga o'xshashini ta'kidlab o'tish joizdir. Umuman olganda, Singapurning tashqi savdo bo'yicha tajribasini chuqur o'rganib, o'zimizga mos keladigan jihatlarni olish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Саидова, У. (2020). EXTERNAL ECONOMIC ACTIVITIES OF UZBEKISTAN: PROBLEMS AND SOLUTIONS. <https://scienceproblems.uz/index.php/journal/article/view/16>

2. Saidova, O. R. (2020). ISSUES OF IMPROVING THE FOREIGN TRADE OF UZBEKISTAN. Economics and Innovative Technologies, 2020(2), 12. <https://core.ac.uk/download/pdf/336867043.pdf>

3. Shadibekova Dildor, Nosirova Nargiza, Bozorov Ilyos, Berdiyeva Uguloy. (2020) Prospective Development Analysis of Small Business and Entrepreneurship of Uzbekistan. Test Engineering & Management. March-April 2020 ISSN: 0193-4120 Page No. 1733-1743

<http://www.testmagazine.biz/index.php/testmagazine/article/view/3815/3347>

4. Бозоров Ильёс Исомиддинович, & Эргашова Сабрина Кузимуратовна. (2023). МАМЛАКАТДА ИНВЕСТИЦИОН ЛОЙИҲАЛАР ЖОЗИБАДОРЛИГИ ВА УНИ МОЛИЯЛАШ ТИЗИМИНИ БАҲОЛАШ МЕХАНИЗМИ . ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 13(7), 108–107. Retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2789>

5. Қличев Б. (2023). Операцион фаолият таҳлилини ташкил этиш масалалари. World Scientific Research Journal, 12(2), 263–271. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2557>;

6. Қличев Б.П. (2022 а). Истеъмолчи манфаатлари асосида маҳсулотга баҳо шакллантириш масалалари таҳлили. “Иқтисодиёт: таҳлиллар ва прогнозлар”, ISSN: 2181-0567, 4 (20)-сон, 170-175, УЎК: 338.4 (575.1) <https://ifmr.uz/journals/18>;

7. Қличев Бахтиёр Пардаевич (2023). Хўжалик юритувчи субъектларда операцион фаолиятида ишлаб чиқариш ҳажмини ифодаловчи кўрсаткичлар таҳлили. Scientific Journal of “International Finance & Accounting” Issue 2, April 2023. ISSN: 2181-1016, <http://interfinance.tfi.uz/?p=2696>

8. M.S.Tulayev, B.P.Qlichev, (2022). Moliyaviy hisob. (Darslik). ISBN 978-9943-8915-9-3, УОЎК: 657(075.8)

9. Amonovich, T. S., Alijonovich, A. Z., Abdullaevich, K. M., & Solijanovna, A. S. (2022). Impact of Taxes on the Bank’s Profit. INTERNATIONAL JOURNAL OF SPECIAL EDUCATION, 37(3).

10. O.Xudoyorov (2017) Importance of credit risk management in banks. Экономика и бизнес: теория и практика № 5. <https://cyberleninka.ru/article/n/importance-of-credit-risk-management-in-banks>

11. Yusupova F., Abdullaeva S. Prospects for the Development of Dairy Farming of Dekhkan Farms in Uzbekistan // Бюллетень науки и практики. 2022. Т. 8. №8. С. 88-96. <https://doi.org/10.33619/2414-2948/81/14>

12. Холикулова, Ю. (2023). Iqtisodiyotimizda transport-logistika xizmatlari tashkil etilishi va uning rivojlanishi. Направления развития благоприятной бизнес-среды в условиях цифровизации экономики, 1(02), 122–126. <https://doi.org/10.47689/TSUE2022-pp122-126>

13. О.О.Худоёров, & Х.Х.Гойипов. (2023). ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ САМАРАЛИ БОШҚАРИШДА ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАР ТАЖРИБАСИ. World Scientific Research Journal, 12(2), 244–253. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2555>

14. О.О.Худоёров, & Ш.О.Ғозоров. (2023). МАМЛАКАТНИНГ ИҚТИСОДИЙ РИВОЖИДА ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ИНВЕСТИЦИОН КРЕДИТЛАРИНИНГ ЎРНИ. World Scientific Research Journal, 12(2), 254–262. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2556>

15. Курбонов, М. (2020). Зарубежный опыт эффективного использования финансовых ресурсов государственных целевых фондов. Экономика И Образование, 1(5), 163–166. извлечено от https://inlibrary.uz/index.php/economy_education/article/view/4823

16. Курбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). Камерал солиқ назорати, риск анализларни смарт технологиялардан фойдаланилган ҳолда амалга оширишни такомиллаштириш . Образование наука и инновационные идеи в мире, 13(7), 36–41. Retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2781>

17. Абдуллаевич Қ.М. Central European Management Journal. UZBEKISTAN REPUBLIC TO IMPROVE AGRICULTURAL FINANCING. 2022;30(3):1284-93.

18. Қурбонов Муҳиддин Абдуллаевич. (2023). БЮДЖЕТ ХАРАЖАТЛАРИ ТИЗИМИДА АУТСОРСИНГ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ . World Scientific Research Journal, 12(3), 3–12. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2558>
19. Назарова Муслима Назаровна. (2023). ЎЗБЕКИСТОНДА НОБАНК КРЕДИТ ТАШКИЛОТЛАРИ ФАОЛИЯТИ ВА УЛАР ФАОЛИЯТИНИНГ ЗАМОНАВИЙ ҲОЛАТИ ТАҲЛИЛИ . World Scientific Research Journal, 12(2), 214–228. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2552>
20. Khaitov, S. S., Nazarova, M. N., Urmonbekova, I. F., Xoliquiliva, Y. P. Q., & Vozorova, O. R. (2023). Mechanisms of Development of the Country's Economy through Bank Loans. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 3(4), 9–15. Retrieved from <http://www.inovatus.es/index.php/ejine/article/view/1575>
21. Назарова, М. (2022). ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ МИКРОКРЕДИТНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН И АНАЛИЗ ИХ ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ. Экономика и образование, 23(4), 73–80. извлечено от <https://cedr.tsue.uz/index.php/journal/article/view/566>
22. Назарова, М. (2022). ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА НОБАНК КРЕДИТ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ ВА УЛАРНИНГ АМАЛДАГИ ФАОЛИЯТИ: https://doi.org/10.55439/ECED/vol23_iss3/a11. Экономика и образование, 23(3), 71-78.
23. Салимов Шерзод Бахтиёрович. (2023). Ўзбекистон иқтисодиётининг ривожланишида кичик бизнес корхоналарини венчур капитали орқали инновацион фаолиятини молиялаштириш. World Scientific Research Journal, 12(2), 229–236. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2553>
24. Тулаев, М. (2022). МОЛИЯВИЙ ИНВЕСТИЦИЯЛАР ҲИСОБИ АМАЛИЁТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. Архив научных исследований, 2(1). извлечено от <http://journal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/1181>
25. Тулаев, М. (2021). Разработка методики определения уровня существенности в аудите. Экономика и инновационные технологии, (5), 52–60. извлечено от https://inlibrary.uz/index.php/economics_and_innovative/article/view/12137
26. Салимов , Б., & Салимов , Ш. (2023). Янги Ўзбекистоннинг стратегик мақсадлари ва ривожланиши. The Innovation Economy, 1(01), 14–19. Retrieved from <https://ojs.qmii.uz/index.php/ej/article/view/354>
27. Xoliquilova, Y. (2022). STEPS IN THE PROCESS OF DENATIONALIZATION AND PRIVATIZATION OF PROPERTY IN UZBEKISTAN. Journal of Integrated Education and Research, 1(6), 6–10. Retrieved from <https://ojs.rmasav.com/index.php/ojs/article/view/368>
28. Ibragimova I., Tursunov U., Nosirov A. Auditing of financial reporting in the republic of Uzbekistan.// International Journal of Management, IT & Engineering- Vol. 9 Issue 7, July 2019, ISSN: 2249-0558
29. Ibragimova Iroda Rashid qizi (2023). Problems of planning the external audit process in commercial banks. International Journal of Management, IT & Engineering. Vol. 13 Issue 05, May 2023, ISSN: 2249-0558, https://www.ijmra.us/project%20doc/2023/IJME_MAY2023/IJMIE2May23_Uzb.pdf
30. Бозорова Озода Рахимовна. (2023). МАМЛАКАТИМИЗДА ОИЛАВИЙ ТАДБИРКОРЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МАСАЛАЛАРИ . World Scientific Research Journal, 12(2), 178–185. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2548>

31. Тулаев, М. С., & Кличев, Б. П. (2022). ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА КОРПОРАТИВНЫХ ОБЛИГАЦИИ: ОБЯЗАТЕЛЬСТВО ИЛИ КАПИТАЛ. In Учет, анализ и аудит: их возможности и направления эволюции (pp. 146-154).
32. О. Бозорова. (2023). ДАВЛАТ ТОМОНИДАН ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНГИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЙЎНАЛИШЛАРИ. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 13(7), 24–29. Retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2779>
33. Султанов, М., & Ахмедова, З. (2023). ИНСТИТУЦИОНАЛ ИНВЕСТИТОРЛАР ОРКАЛИ ИҚТИСОДИЙ ЎСИШНИ ТАЪМИНЛАШ МАСАЛАЛАРИ. Приоритетные направления, современные тенденции и перспективы развития финансового рынка, 12–14. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/financial-market-growth/article/view/18953>
34. Султанов, М. . (2020). Значение стоимости чистых активов как показателя, отражающего привлекательность инвестиционных фондов. Экономика и инновационные технологии, (5), 115–122. извлечено от https://inlibrary.uz/index.php/economics_and_innovative/article/view/11782
35. Қличев Бахтиёр Пардаевич, (2023). Корхоналарда маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми таҳлилини такомиллаштириш масалалари. Issues of improving the analysis of the volume of production at enterprises. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 13(7), 42–49. Retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2782>